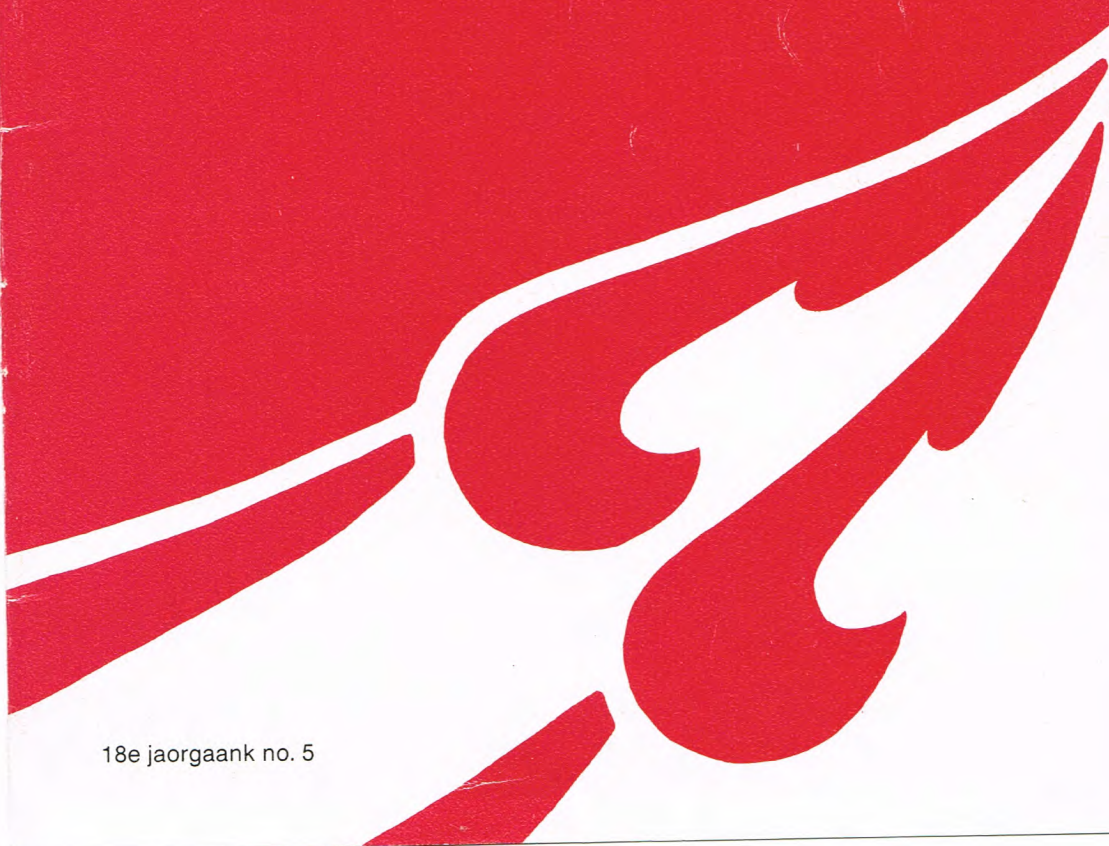

de ovend

18e jaorgaank no. 5

de ovend

oktober 1990

achttiende jaorgaank no. 5

In dit blad verschiene bi'jdregen op et terrein van de Stellingwarver schrieveri'je, taelkunde, volkskunde, geschiedenis en taelbeweginge. De Ovend wodt uitgeven deur de Stichting Stellingwarver Schrieversronte, en komt zes keer over de heerd bi'j de leden /ab.

Redakteur: Johan Veenstra.

Bureau-redakteur: Pieter Jonker.

Zetwark: Trijnie Gibcus-Telkamp.

Omslag: Sietske A. Bloemhoff.

Alle correspondeensie, inlichtings, adm./ab.: Stichting Stellingwarver Schrieversronte, Bongheer 1, 8431 GT Oosterwoolde, Postbusse 138, 8430 AC Oosterwoolde.

Tillefoon (05160)14533.

Lidm./Ab.: f 17,50 in 't jaor.

ISSN 0166-7351.

D'r mag gien wark uut dit blad overneumen wodden zonder schriftelik goedvienen van de maeker(s).

INHOOLD:

Johan Veenstra <i>Et riek aliend</i>	139
Jouke Bethlehem <i>Over Blauw Zwiet van Karst Berkenbosch</i>	141
<i>Wark insturen veur de Oolde Pook-pries</i>	145
Marjo Reizen.....	146
Oene Bult <i>Et gerecht</i>	147
<i>Van de redaktie</i>	149
Lodewiek H. <i>Dagboekfragmenten 1989</i>	152
Harmen Houtman <i>Mien laeste weens</i>	157
Wiebe Nijboer <i>1940 - 1945 : Wat was waar?</i>	158
Klaas van der Weg <i>Daegelikse dinkies</i>	162
Johan Veenstra <i>Column</i>	164
Klaas Knillis' Hofstra/Wilfrid Speekenbrink <i>een lichte neiging tot</i>	166
Klaas Knillis' Hofstra <i>de blote waarhied</i>	166
Oene Bult <i>Stelling</i>	167

Diepe versleugen bin wij deurdat, ondaanks de hope op beter
wodden, inienend wegreahte oons zo aktieve lid

Joukje Post-Stoker

Heur fleurige, kerdaote kerakter en heur moed zullen oons al-
tied bi'jblieven.

Bestuur, Warkgroep Publiciteit en passeniël van
de Stichting Stellingwarver Schrieversronte

Ni'jberkoop, 9 november 1990

Et riek aliend

D'r was aenlik gieniene op 'e streek die percies wus wat as Matten Brunewoold now eins schilde. Hi'j warkte in ieder geval niet. Mar of hi'j now in de ziekte wet leup of dat hi'j al ofkeurd was, dat wussen de meensken niet sekuur. Ie zaggen him vaeke aliend de diek langes gaon op 'e fiets. Alpinomussien op, een gruu legerjak en leerzens an, de visangel bi'j de stange langes. "Daor gaot Matten Brunewoold de diek ok weer langes," zeden de meensken dan, "die zal weer henne te visken." Of ze zaggen him mit Sieta, et mollehontien, in et laand lopen. Alpinomussien op, gruu legerjak en leerzens an, schoppe in de haand. "Matten Brunewoold is weer an 't mollevangen," zeden de meensken dan.

Visken en mollevangen, dat weren Matten Brunewoold zien daegelikse bezigheden. Visken dee hi'j vaeke bi'j de sluis in de Kuunder onder Ooldehoorn. Dan fietste hi'j de Meulereed daele en meerstal trof hi'j wel een peer ere viskers bi'j de sluis. Et was vaeke etzelde volk dat d'r ston. Riek was de vangst niet zo vaeke, mar daor dee Matten et ok niet omme. Ie hadden wat omhanen, dat was 't veurnaemste. Hi'j mos d'r uut, as hi'j de hiele dag in huus zitten mos, dan kwammen de muren op him of. En 't was eins krek as hi'j zo wat butendeure ommeheisterde en zo, dat hi'j dan ok niet zo slim last van de huud hadde. D'r kwammen wel meer van die ramplesaanten bi'j de sluis te visken. Een kerel uut Hoornsterzwaog die ofkeurd was om de rogge en iene uut Berkoop die de haand in een cirkelzaege had hadde. En nog een stokmennig die in de steun leupen. Et was wel genoegelik om die manluden daor te treffen en es een praotien te maeken. Meerstal hadde hi'j een thermosflesse mit waarm drinken en een peer plakkies bolle mit. Och en dan kon 't oe zo aorig wezen bi'j 't waeter. Et weren meest kattevissies die hi'j naor boven haelde, ze wodden d'r lieke hadde weer in gooid. Soms nam hi'j wel es een peer mit naor huus in een blik waeter en dan bruukte hi'j die laeter om te snoeken. Een inkelde keer nam hi'j wel es een aol of een blei mit naor huus, dan bakte Afke die lekker op in een betien botter en dan kregen ze aovens wel es een koold stokkien as ze tegere bi'j de tillevisie zatten.

Mollevangen was et ere tiedverdrief van Matten Brunewoold. Veur een stokmennig boeren hul hi'j et laand schone, dat zodoende reisde hi'j mit Sieta een peer keer in de weke de lanen op-en-daele. Op zien eigen hiem zette hi'j knippen. Oolderwetse grote amerikanen. Die ni'jerwetse dingen kon hi'j niet mit wodden. Spul van niks. Die oolderwetsen moj' hebben. En dan mit een stientien d'r onder, zo wif as 't mar kon in een rit zetten. Et was opgelegd pandoer. Bi'j Matten en Afke zaj' gien mollebulten op et hiem.

De vrouwluden die bi'j de slaachter in de winkel stonnen, zaggen Matten d'r weer langes fietsen. Zien onofscheidelike alpinomussien op, de angel an de stange. "Daor gaot Matten Brunewoold ok weer," zee Mettien van Pieter. "Wat mekeert die now aenlik? Ik hebbe d'r Afke ok al es naor vraogd, mar goed hoogte kriej' d'r niet van. Hi'j moet alle eten niet verdregen kunnen." "Hi'j moet nooit gien eerpels kriegien," zee Eltien van Sake. "Altied mar ries. Ik moet d'r niet an daenken da'k

alle daegen ries hebben mos. Wat zij' daor toch malle slop van wodden, donkt me. Ie zollen alle beslot in 't lief kwietraeken." "Vet mag hi'j ok niet hebben," zee de slaachtersvrouw. "Kiepe en vis. Een fesoenlik stokkien karbenade is d'r nooit bi'j. Et bin al mit al oonze beste klaanten niet op die meniere." Ze pakte vier bliende vinken in veur Mettien. "Afke die haelt wel es wat gehak half om half veur heurzels," zee ze, "mar och hoe hej't, op et laeste dan eet ie vanzels kiepe en vis mit, moej' mar daenken, aj' altied twee pannegies klaormaeken moeten, daor kriej' je nocht ok een keer of. Dat kan 'k me ok best wel veurstellen. A'k et goed veur 't verstaand hebbe dan moet hi'j et mit de maege te redden hebben."

"Ze hebben mi'j anders al es verteld dat hi'j et mit de daarms te stellen het," zee Eltien. "Doe mi'j ok mar vier bliende vinken, Corrie," zee ze tegen et slaachterswief. "Al mit al is hi'j zeker wel goed genoeg om iedere dag te visken en te mollevangen." "Hi'j moet him ontspannen, neffens Afke," zee Eltien. "Ja," lachte Mettien, "ik zol me ok wel es ontspannen willen, vrouwluden, mar ik zitte tot over de kop in de wekkeri'je. De pereboom het nog nooit zo dreugen as van 't jaor en een boonties dawwe hebben! Ik brenge mar een vluttien in 't zoolt, dat mag Pieter zo graeg. Doe me ok mar een tippien leverwost, Corrie." "Oonze wottels is ien en al roepstik," zee Eltien, "mar we hebben toch een proemen van 't jaor! Biesterbaorlik. Ik doe niks anders as sjemkoken. Et mag me aenlik niet beuren en gao de diek even uut. Ja, aj' die Matten Brunewoold dan daegs wat fietsen zien, och, ie moe'n mar zo daenken, et wark drift zokken ok niet. Doe mi'j ok mar een stokkien leverwost, Corrie. Kiek, moeten is ok wat. Sake het vandemeitied een poze best gammel west, dat za'k jim wel vertellen. Sloerende griep. En hoesten! Ik dochte bi'jtieden: die kerel blaft him de longen nog uut de huid. Zo gong et d'r soms om weg. Mar ja, wat doe'j aj' een bedrief hebben. Ie vrotten deur. Aj' bi'j een baos binnen, dan gaot dat allemaole een betien makkeliker. Dan zit d'r gien eigenbelang aachter, is 't waor of niet. Aj' maendagsmorgens in de waachtkaemer van de dokter kieken, dan schrik ie je een hoetien. Ze hebben allemaole wat. Praot me d'r niet van. Doe me ok nog mar een oons peerderookvleis, Corrie. En dan moej' mar zeggen hoevule centen aj' van me kriegen."

Iederiene hadde d'r mal van opheurd op 'e streek, dat Matten Brunewoold een beroerte had hadde. Ze hadden him op et laand liggen zien, de schoppe lag naost him, et hontien wiemelstatte d'r wat zenewaachtig bi'j omme. Et mos niet zo best lieken, zeden de meensken, hi'j was an de iene kaant verlamd en hi'j kon niet praoten. Et was zuver een betien leger in et dörp wodden, daj'm daegs niet meer fietsen zaggen mit et alpinomussien op, et grune legerjak en de leerzens an en mit de angelstok an de stange. "Afke hoeft gien aolen en bleien meer toe te maeken," zee Mettien van Pieter. Dat wodt him mit Matten niet meer, doe d'r mar es daenken omme." "D'r het grif meer an mekeerd as dat ze wel zeden," zee Eltien van Sake. "Hi'j kon ok altied zo verhipte vael toekieken. Die kerel zat gewoon in een verkeerd vel. Doe mar vier hamburgers, Corrie." "Ze keuren je vanzels ok niet zomar of," zee de vrouw van de slaachter, "dan mekeert d'r vanzels wel goed wat an. Mar Afke zit d'r al mit al mar mit. Die het et riek now alliend."

Ie konnen zien dat Matten Brunewoold et laand niet meer in kwam. Al riekelik gauw kwam d'r een generaosie jonge mollen en et laand zat onder de bulten. De mollen hadden et riek ok alliend.

Jouke Bethlehem

Over *Blauw Zwiet* van Karst Berkenbosch

Die Karst Berkenbosch uut Berkoop is me d'r iene. Hi'j spoekt van alles uut mit de Stellingwarver tael en kultuur. Hi'j dot een protte an kleinkeunst. Hi'j schrift lieties, gedichten en schetsies, hi'j zingt ze of dreegt ze veur. Hi'j het al es een langspeulplaete *Zaandgrond* maekt. Veur de radio dee hi'j pergramme's en now verrast hi'j oons weer mit een boekien. Et meerste wat hi'j dot maekt wat los bi'j de meensken. Hi'j lat ze schrikken en zet ze an 't daenken. Mit dit boekien het hi'j de tongen ok weer los kregen.

de pries

Karst hadde een manuscript instuurd veur de Oolde Pook-pries. Een ni'je pries die veur et eerst utriekt wodde. Hi'j is bedoeld veur schrievers die beginnen in de Stellingwarver schrieveri'je. Dat Karst vot-en-daoliks mit de ere strieken gong gaf al wat reboelie. Zien wark is niet eerder in drok verschenen. Wat dat anbelangt is hi'j een beginner, mar an de ere kaante is hi'j netuurlik al een oolde rotte in et vak mit de Stellingwarver penne. Zien inzending is accepteerd en dat zal kloppen en ik wil me daor ok niet mit bemuuien.

Het Karst de pries verdiend? Ok daor kan en wil ik me niet mit bemuuien, want ik kenne de ere inzendingen niet allemaole en dan nog is de beoordieling veur een pat een persoonlike zaake. D'r bin wel riegels om te oordielen, zoas angaonde de spelling, hoe et verhael in mekeer zit, of de anhaelde zaeken wel ofwarkt wodden en meer zoksoorte van dingen. Mar aj' et iens binnen mit de bedoelings van een schriefer?

zedelikhied

Wat aj' d'r van vienen as et ondergoed deur de kaemer vligt? Ok daor het Karst de tongen mit los kregen. Et is me d'r iene. D'r bin zat meensken van wie dat niet op et pepier hoeft, Karst het dat wel daon. D'r bin ok zat meensken die dat soorte van boeken verbieden willen. D'r bin zels meensken die de schriefer tot de dood veroordielen as ze zaeken beschrieven, die heur niet anstaon. Hoe as meensken over de inhoud van boeken daenken, moe'n ze zels weten. As ze dat uteren willen is mi'j ok best, al zeg ie vaeke meer over jezels as over et boek. Mi'j gaot et d'r omme da'k me verplaetsen wil in de wereld zoas de schriefer die mi'j anbödt. Da'k de wereld deur een ere zien ogen bekieke. Sommige dingen pik ik dan mit en ere dingen laot ik liggen. As ik alles liggen laote kan ik toch nog genieten van de meniere van schrieven en ere zaeken. Hoe meer as ik mitpikke, hoe meer as ik et meerstal wardere. Wisse kuj' je argeren, mar dan arger ie je niet an de schriefer, mar an dat stokkien wereld dat hi'j je zien lat. Mit et verbieden van et boek veraandert dat stokkien wereld niet.

et boek

Nao die twie zaaken veurof wol ik in et boek duken. De jury numde et een novelle zonder titel. Now et een officiële uutgifte wodden is, het et ok een titel kregen: *Blauw Zwiet*. Om daar mit te beginnen: ik hebbe de titel niet snapt. Wel et zwiet, niet et blauw. Et omslag is maekt deur Saakje Hamstra, Karst zien vrouw. De koppen van de twie heufdpersonen kieken ieder een ere kaant op en toch bin ze saemensmulten. De kleur is blauw. Mooi prentien dat de inhoold goed weergeeft.

Binnenin vienen we 70 kaanties. Niet al te dikke en misschien ok mit daoromme numde de jury et een novelle. Ik wol et liever een kotte roman numen. Et het naor mien waornemings meerdere hoogtepunten, meerdere "leitmotive" en et gaot d'r psychologisch diepe genog deur.

Over diepe spreuken: Die Karst Berkenbosch is me d'r iene. In zien eerste boek is hi'j drekt zonder diplome van de hoogste duukplaanke sprongen. Et muuilikste soorte boeken bin toch de psychologische romans. Et haandelt over de verholing van de heufdpersoon, Fedde, tot de meensken om him henne mit as thema's sexualiteit en de dood. Twie machtig zwaore begrippen waor aj' je makkelik an vertillen kunnen. Dat het Karst knap oplost deur zels niet veur psychiater speulen te gaon. Hi'j beschrift de grote frosselperti'j die de heufdpersoon mit zien allieend wonen het in zien angstdromen. Gaondeweg ontdekt de lezer dat zien allieend wonen een keuze west het, die hi'j onbewust maekt het deur erverings van vroeger. As hi'j die erverings in zien dromen opni'j beleeft, maj' annemen dat hi'j die ok verwarkt. Dat bliekt uiteindelik ok, as hi'j veur de twiede keer kiest veur een omgang die vroeger kepot raeckt is mit een trap in de kloten.

Dat verwarken hadde wat beter uitwarkt wodden mocht van mi'j. Fedde fietst me wat teveul en zicht een protte netuur en hi'j daenkt me wat te min en zicht wat weinig meensken. Ok douchet hi'j een protte. Ie kriegen de huid wel mooi schone en ie kun d'r ok van opkikeren, mar veur de binderkaante helpt ziepe niet. Netuurlik is et mooi as de lezer dat daenkward zels mar doen moet, mar as lezer wi'j toch tekens kriegen, daj' et bi'j et rechte aende hebben. Die tekens mis ik dus wat.

De dromen bin goed nao te gaon, zeker aj' et boek een twiede keer lezen. De droom op blz. 31/32 mit de vrouw in bad en de rockband kon ik niet thuisbrengen.

Een twiede reden dat et boek gien loodzwaore kost wodde, is de humor. Fedde is nogal een man van utersten. Zien dieptepunten bin mooi beschreven. Zien hoogtepunten wo'n deur de humor wat ontkracht. Mar, zoas zegd, ie veurkommen loodzwaore kost en dat is een keuze die de schriever maekt.

Ien tragikomisch taferiel speelt in 't Asta-theater, waor Fedde in zien droom ok *Zaandgrond* speelt. Een sterk stokkien. Ie zollen haost an Karst zels daenken, mar et verhael liekt me veerder vri'j van zelsbeschrievingen. Wol Karst de lezer mit opzet op et verkeerde bien zetten? Dan bin ik nog es een moralist en zegge: "Hool de verholing mit je lezer zuver, Karst!"

seks en dood

Oeroolde thema's in de literatuur en in de psychologische wetenschap, al gauw verheven tot belangrieke driefveren veur et meenselike doen en laoten. Laeter

wodde ok et je thuus vulen in de gemienschop, je plak van wonen en et je plaetsen kunnen in de geschiedenis belangriek vunnen. Dat vien ie allemaole in et boekien weeromme. Seks wodt deur Karst niet op een voetstok zet en ok niet losmaekt van de rest van et verhael. Et het een plakken kregen waor as et neffens de tegenworige inzichten heurt. De beschrievingen bin niet op sensasie of verkoop-cievers schreven.

Vraogtekens plaets ik bi'j de seksuele gevulens van Janneke, de twiede, vrouwelike, heufdpersoon. Onderziken geven een triest beeld van et seksuele leven en ok al in oppervlakkige kontakten van vrouwluden nao incest- en anraandingsverings, ok as ze opni'j verliefd wodden. Et hiele gedielte over Janneke is trouwens minimaol uitwarkt. Et telt ok mar 9 kaanties. Et lat wel zien dat in een relaasie ieder zien eigen kiek het op etzelde gebeuren. En al is die kiek etzelde, aj' dat niet weten laoten hej' d'r nog niks an.

De dood het Karst et beste anpakt. Et is de belangriekste reden veur Fedde zien allieend wonen en veur zien diepe in de put raeken. De gemienschopszin en de geschiedenis haelen Fedde d'r uiteindelik uut en weerholen him van sloemerende zelsmoordplannen. As hi'j kiest veur et (saemen)leven maj' annemen dat hi'j nog lange en gelokkig leven zal, iene mit himzels en de wereld.

de praoteri'je d'r omme henne

Die Karst Berkenbosch is me d'r iene. Reboelie om de pries. Reboelie om de seks. Reboelie om de uutgifte zels en ok nog reboelie om de toekomst van de Stellingwarver schrieveri'je. Karst het daor niet omme vraogd, donkt mi'j.

De jury zee: "Et verhael op himzels is zonder meer verrassend wat inhoold en onderwarp anbelangt, aj' et temeensen vergelieken mit wat d'r meerstal in et Stellingwarfs verschient. Gien makkelik glad lopend verhaeltien dus. Gien licht vertelseltien." Een pries die et schrieven anvieten moet mit een jury die et bestaonde een schop gef!

De uutgifte het nog een achterkaante. Zoas et heurt een stokkien over de schriever en een stokkien over de inhoold. Mar dan een stokkien ni'js uut et bestuur van de Stellingwarver Schrieversronte. Et schrieven van et boekien moet Karst veul inspanning kost hebben. Zoe'n onderwarp kuj' niet beschrieven zonder je eigen gevulens te onderziken. As et dan as boekien drokt wodt, dan gaaj' de achterkaante toch niet as vereningsblad bruken!

De toekomst. Doe ik Guido Weevers, de veurige artistiek leider van et Friese tenielgezelschop *Tryater* es vreug waoromme hi'j zo weinig oorspronkelik Fries teniel speulde, zee hi'j, dat hi'j dat graeg wol, mar dat de kaans dat in een klein taelgebied as Frieslaand een Shakespeare opstaon zol niet zo groot was.

Uut et juryrapport: "Toch is de jury bliede dat zoks, dat zoe'n soort verhael, ok es schreven wodt in et Stellingwarfs. En we vienen dawwe dat bekronen moeten mit de eerste Oolde Pook-pries." Ik viene dat gien goed staandpunt. De Stellingwarver schrieveri'je (lees ok Ronte) het toch niet as doel zovule meugelik vershillende soorten boeken te maeken? De lezers bin toch gien postzegelverzaemlers! Meer van etzelde is mi'j best aj' d'r meensken bliede mit maeken.

Allemaole reboelie om niks. Karst het in zien boek de heufdpersoon een ni'je toekomst geven deur him iene wodden te laoten mit zien omgeving. Dat is ok de toekomst van de Stellingwarver schrieveri'je. Uut mit de praoteri'je en an et wark.

ofslutend

Karst is drekt in et diepe ploempt. Onderwegens mos hi'j wel een peer keer wactertrappen en aosem haelen, mar hi'j is gelokkig niet verzeupen. Misschien mos et ok wel of om de inleveringsdaotum te haelen. Ien keer herschreven om onlogische dingen d'r uut te haelen (b.v. de medische heren zullen niet bliede wezen mit een assistent die vlotweg zwaore diagnoses stelt en je mit een deuze pillen de straote opstuurt). Ien keer lezen laoten deur een goeie bekende om te zien of et snapt wodt en of de legpuzzel in mekaander past en of d'r gien stokkies overblijven. Ik hebbe niet alles plaetsen kund. Dat kan an mi'j liggen, mar ik vien et wel jammer.

Et is een boekien van disse tied, mit perblemen die now in de andacht staon. Et is in een bi'jpassend jassien steuken waor et et gebiente en et taelgebruuk anbelangt. Et kent sterke en zwakkere stokken.

Alliend die reboelie. Et het de andacht van et boek ofleided. Dat is jammer, veural as die reboelie minder om de hakken het as et boekien zels.

Ik bin bliede dat et d'r is en hebbe et mit graegte lezen, want die Karst Berkenbosch is me d'r iene.

Karst Berkenbosch, *Blauw Zwiet*, Stichting Stellingwarver Schrieversronte, f 15,00.

Wark insturen veur de Oolde Pook-pries

In 1989 wodde de Oolde Pook-pries veur de eerste keer toekend en uutriekt an Karst Berkenbosch uut Berkoop veur zien novelle *Blauw Zwiet*. Die novelle verscheen begin dit jaor in drok. Omdat de Oolde Pook-pries een tweejaarlikse priis is, is et now dus weer zowied dat d'r wark instuurd wodden kan veur de priis van 1991. We plaetsen hieronder de Stellingwarfstaelige adverteensie, die op 24 oktober 1990 in de Stellingwarver streekblaeden *Stellingwarf*, *Ni'je Ooststellingwarver* en *Anpakken* staon het. (red.)

Oproep:

Iederiene die in et Stellingwarfs schrieven wil wodt hierbi'j nuugd om heur/zien wark in te sturen veur "De Oolde Pook-pries".

Disse priis is in 1988 insteld deur de gemienteraoden van Oost- en West-Stellingwarf en zal in 1991 veur de tweede keer uutriekt wodden. De priis bestaot uut een oorkonde en een geldbedrag van f 500,-.

In relaosie mit de viefjaarlikse uut te rieken "H.J. Bergveld-priis" moet "De Oolde Pook-priis" zien wodden as een anvieringspriis. In disse opzet het "De Oolde Pook-priis" een legere drumpel en is bedoeld mit naeme veur beginnende schrievers. Et gaot daorbi'j om et beste verhael, de novelle, et essay, de roman, de cyclus van op zien minst 5 gedichten, et tenielstok, de klucht of de vertaelinge van zok wark. Meensken die daenken hier ondersteuning veur neudig te hebben kun kontakt opnemen mit de Stichting Stellingwarver Schrieversronte in Oosterwoolde (till. 05160-14533).

De inzending moe'n véúr 1 maart 1991 binnen wezen bi'j de siktaoris van de warkgroep H.J. Bergveld-priis, p.a Ofdieling Welzijn en Warkgelegenheid, gemientehuus Oosterwoolde, (Postbusse 38). Daor kuj' ok et riegelment en de inschriefformelieren kriegen. (tillefoon 05160-16261, dhr. G. Floor).

Marjo

Reizen

We bin an 't reizen west,
zo 't heurt naor vere streken.
We hebben onderwegens
hiel vule moois bekeken.
We trokken eerst naor Moskou,
daor hong een donk're locht.
Toch klaorde et wat op,
et het gien regen brocht.

We hebben et Rooie Plein niet zien,
mar wel een regenboge,
mit rood-geel-paorse kleuren.
Wat was hi'j bried en hoge.
In Petersburg hong nog de sfeer
van een historisch plak.
Doeven koerden boven op
een hiel oold reiten dak.

Frankriek was etzelde bleven,
iens was ik daor boerin.
Vredig leup et vee te weiden,
een wulpe d'r tussen in.
In Iegypte ston een keunstwark,
gien pyramide, mar de vleur.
Mit zien schaarms van fiene bloempies,
zo ontroerend blaank en teer.

We reisden deur naor Canada,
et lag wat ofgelegen.
De zonne speulde deur de bos,
een knien sprong oons integen.
De dunen laggen ienzem,
de vlakke wied en kael.
De wiend klaegd' om een knoeste,
de locht leek haost wat vael.

Bi'j 't veentien bluuide wollegrös
op staelties, toch zo dunne.
Et wi'jde zachies henne-en-weer
en glaansde in de zonne.
Groots is et deur zien ienvoold,
oons Stellingwarver laand.
Daor trokken wi'j deurhenne
en niet deur 't butenlaand.

Et gerecht

As jassen en maantels an een kapstok, lopt et leven van Jelle Boers veur een pat langs de toga's van et gerecht. Pelisie en justitie plus de neudige advekaoten en nog een haandvol juridische raodgevers hebben al hiel wat verdiend an de verdochte en opposaant Jelle Boers, geboren 30 augustus 1928 in Makkinge (Fr.).

Et is begonnen, doe Jelle op een boekhooldkantoer warkte, waor as hi'j daegeliks 10 kilemeter veur fietsen mos, vieve henne en vieve weer denne. Now gebeurde et op een dag, dat d'r een slimme storm vanuut et westen wi'jde, doe Jelle nao kantoortied op huus an fietste en him tegen de stoeve wiend in mittrekken leut an een boerewaegen mit een trekker d'r veur, die in dezelde richting gong. Dat was makkeliker as trappen en gong vule vlogger. Mar vlak bi'j de Drie Tolhekken sprong d'r een veldwaachter achter de bossies weg de straote op en hul Jelle an. Een bekeuring van tien gulden was et gevolg (veur die tied, vlak nao de oorlog, een hiel bedrag), want et bleek neffens de opsporingsambtener verbeuden te wezen veur een fietser om him deur een motervoertuug mitslepen te laoten. En de pelisieman hadde dudelik zien, dat Jelle mit zien rechterhaand los van et stuur him beet hul an die boerewaegen. Of Jelle mar drekt betaelen wol. Nee? Dan zol et wel bi'j de kantonrechter op 'e Zwaog veurkommen.

Lange tied heurde Jelle niks. Doe hi'j intussen veur zien nommer as soldaot in de kezerne in Utrecht lag, kwam d'r een dagveerdiging, dat Jelle deensdagmorgen om tien ure veur et gerecht verschiene mos om verantwoording te doen van zien verkeersovertreding neffens een bepaold artikel van et verkeersriegelment.

Jelle legde dit officiële pepier an zien kompanieskommedaant veur en die besliste, dat Jelle maendags een vervoerkaorte bi'j de administraosie haelen kon om naor Assen of te reizen, daor een naacht in de Wilhelminekezerne deurbrenge kon om de aandere daegs op 'e tied op 'e Zwaog te wezen (mit een gratis vervoerbiljet over Oosterwoolde v.v.) en dan deensdags tegen de aovend him in Utrecht weer melden mos (mit gebruik van et twiede treinvervoerbiljet), omreden et een bevel van de overhied was dat hi'j op 'e Zwaog in et Kantongerecht verschiene mos. De administraosie maekte alles sekuur in odder, wat et ministerie van Oorlog wel een dattig gulden kost het an de NS en de NTM om an et bevel van Justitie te voldoen deur een dienstplichtig soldaot uut de Stellingwarven ofkomstig.

Jelle hadde disse meugelikhied doedestieds niet veurzien, mar greep him mit beide hanen an, en wiezigde et plan van de kommedaant zodaonig, dat hi'j aovens niet in Assen overnaachte, mar bi'j zien oolden in Makkinge de tied deurbrocht tussen twee daegen ekstra verlof. "Wat hael ie je now weer op 'e hals?" zee moeke. "Niks," zee Jelle, "as twee daegen verlof op kosten van et Riek. Ie verkeren per slot van rekening onder de bescharming van de waopenrok."

Deensdagmorgens was Jelle knap op 'e tied in de rechtszael van et Kanton. In uniform van de hospikken. De pelisieman die him bekeurd hadde was d'r ok, zag Jelle wel. Ok in uniform, mar dan een aander, mit twee strepen op 'e mouwen. Per-

cies om tien ure begon de rechter achter de grune taafel mit zien wark en leut eerst deur de deurweerder een wanbetaeler mit een achterstallige hure van tien weken van F. 13,25 oproepen. De man hadde gien aander verweer "as dat zien vrouw een gat in de haand had." "Altied weer etzelde lietien," zee de rechter, "Eva het et weer daon." De man begreep zoks niet zo goed, want zien vrouw hiette Margien, mar dudelik was wel, dat de rechter een ofbetaelingsregeling veurstelde van vijf gulden in de weke en twee percent rente over een half jaor. "Of de beklagde nog wat te zeggen had." "Ja, meneer de rechter, wie maekt et gat in de haand van Margien dichte?" "Praot daor mar es mit je dokter over," was et wat lakonieke bescheid.

Doe mos Jelle veur de grune taafel kommen. Hi'j dee dat in korrekte soldaotepas deur et middenpad en sleug de haand an de musse, krek as hi'j in de kezerne wend was. De pelisieman kwam naost him staon en dee alliend zien pette of. De rechter keek eventies in de pepieren, rattelde persoonlike gegevens of en konstateerde: "U bent in dienst?" "Zoals u ziet," zee Jelle. "Niet zo'n groot soldij?" veerde hi'j vot. "Vijfzeventig cent per dag." "Dan is een boete van tien gulden voor u wel wat veel?" "Te vule." "Wel, dan maak ik er vijf gulden van," zee de man in toga. "Heeft u daar wat op tegen?" "Wel," zee Jelle, "ik wus niet, dat ik mi'j niet trekken laoten moch." "Dan weet u het nu," zee de rechter, "elk moet wel eens wat leergeld betalen, maar het feit als zodanig ontkent u dus niet." "Nee, dank u voor de ontvangst en..." Veur de peer vri'je daegen, had Jelle nog zeggen wild, mar hi'j slikte et laeste pat van de zin nog krek op 'e tied in. Hi'j salueerde weer en maekte rechtsomkeerd. De zwiegende pelisieman hadde eventies veur schut staon, mar zette dienstklopperig zien pette weer op en verdween achter Jelle an naor de uutgaank van et gebouw. Jelle gong nog eventies thuus eten en was om tien ure weer in de Sijpesteynkezerne in Utrecht. De vijf gulden moet hi'j nog betaalen, want de deurweerder is blikber vergeten om die te innen, of hi'j het die uut eigen buse betaeld of uut et pottien van de Rieksgebouwendienst, waar ok et gerecht onder vaalt. Naachs op zien kribbe alles nog es overdaenkende wodde vrouwe Justitia Jelle haost te machtig. Mit dat stok laeken half om et gezichte kneupt.

Van de redaktie

Op zaoterdag 8 september maekte een bus vol Schrieversrontemeensken et jaorlikse reisien. Dit jaor gongen we naor de Alblasserwaard/Vijfheerenlanden. We wodden daor rondleided deur twie leden van de streektaelverieninge daore. Ien van de hoogtepunten van de dag was grif de prachtige boottocht bi'j de meulen van Kinderdijk langes. Et reisien het oons slimme best voldoon. Dat et de meensken van de streektaelbeweginge daore ok goed voldoon het, dee blieken uut de brief, die de reiskemmissie laeter kreeg van de heer A.P. de Jong. Een citaot: *Omdat voor mij de Waard een steeds terugkerend gebeuren is waar ik steeds weer door geboeid ben, was de grote vraag of ik dat aan jullie zou kunnen overbrengen. Het resultaat was echter ook voor mij dermate verrassend omdat ook ik deze hele dag als een geweldige belevenis heb ervaren. Ook mede mijn vriend Jan-Arie mag ik wel zeggen dat we met goede vrienden uit geweest zijn. Het was in een woord een groots feest. We hopen dat jullie een goede reis terug hebben gehad, en ieder weer in zijn of haar dagelijkse rithme is teruggekomen. Daar had ikzelf nogal wat moeite mee omdat ik me zo had ingeleefd op die dag dat ik echt wel even acclimatiseren moest. Jullie hebben ons echt geveid met alle dank en waardering voor alles wat we toch alleen maar hebben aangereikt. Uw tastbare gift doet ons toch "blozen" we deden het van harte maar daarmee zullen we een blijvende herinnering bewaren aan u allen als onze vrienden uit het noorden. We zullen het op prijs stellen de contacten aan te houden.*

Dat moe'n we zeker doen!

Et is weer haast en hasems wo'n d'r nogal es wat literaire priesen vergeven in et nedersaksische taelgebied.

Marga Kool wodde de Culturele Pries van Drenthe toekend. Op 23 oktober wodde heur de pries (een broonzen legpenning en vuufduzend gulden) overhaandigd in et perveensiehuus in Assen.

De Literaire Pries van de Stichting Het Grunneger Bouk wodt van 't jaor niet toekend. Et bestuur van de stichting vun dat d'r disse keer te min kwaliteit veurhanen was.

Daor kommen wi'j in Stellingwarf hopelik niet mit te zitten ankem jaor. Dan wo'n de beide Stellingwarver literaire priesen weer toekend: De H.J. Bergveld-pries en de Oolde Pook-pries. Over die laeste pries veerderop in disse *Ovend* meer.

D'r is een tweede drok verschenen van et boek *Wiend in et riet* van Dirk Kerst Koopmans. De eerste drok uut 1983 was schone op en d'r is de hieltied nog vraoge naor et boek.

De drie boeken van Hendrik Vondeling: *Haarm, Haarm en Maatien* en *Jouk boerkt veerder* bin ok herdrot en in een hadde baand as trilogie opni'j uitgeven deur de Schrieversronte. De *Haarm Trilogie* kost now f 29,90.

De Stellingwarver Schrieversronte het veur de sutelaktie ketoenen tassen maeken laoten mit oonze mascotte Klaosien Griffioen d'r op. De Schrieversronte leut ok

rooie parreplu's maeken. En veur de kiender belonnen. Allemaole permosieartikels. De tassen kosten f 5,-, de regenscharms f 15,- en de belonnen wodden vergees votgeven an de kiender.

Bi'j de Schrieversronte is een losblaedige publikaosie in et Nederlaans verschenen van de heer J. Klaver mit as titel *Over molens, waterschappen en veenpolders in de Stellingwerven*. De publikaosie telt 130 bladzieden en d'r staon een protte kaorten, foto's en tekenings in. De pries is f 15,-.

D'r verscheen ok een losblaedige publikaosie bi'j de Schrieversronte van wijlen Ir. K.J. Grouwstra over *Historische aspekten van het dorpsgebied van Oosterwolde*. Disse publikaosie telt meer as 300 bladzieden en kost f 49,50.

De sutelaktie het van 't jaor f 18.102,45 opbrocht. Een prachtig risseltaot. Alleman die d'r an mithulpen het om dit veur mekaander te kriegen oonze grote dank!

Bi'j Sasland in Grunningen verscheen in oktober een deur Jurjen van der Kooi uitgeven bundel studies mit as titel *Dialektliteratuur. Balans en perspectief van de Moderne Streektalletterkunde in Oostnederland en Nederduitsland*. In et boek van 146 bladzieden wodt (veur de eerste keer sund 1964) weer een overzicht geven van de ontwikkelings in de Nedersaksische streektal-letterkunde sund de oorlog. Et boek is verschenen as *Nedersaksische Studies* diel 14 en as jaorgaank 1990, no. 1-4 van *Driemaandelijkse Bladen*.

Van Jurjen van der Kooi staot d'r een *Ten geleide* in. Hendrik Entjes schreef een algehele inleiding: *Nedersaksische Letterkunde Onderweg*. Van Fokko Veldman is opneumen: *Naoorlogse Dialectliteratuur in Groningen* en van Gerard Nijenhuis: *Het Voorportaal. Van schrijverij tot literatuur in Drenthe*. Ok an de Stellingwarven wodt rejaol andacht geven. Henk Bloemhoff en Pieter Jonker schreven: *Stellingwarver schrieveri'je, verweven in herinnering*. Van Hendrik Entjes is et artikel: *Streektalletterkunde in Overijssel na 1945* en Henk Krosenbrink schreef: *Streektalgebeuren en Streektalletterkunde in Achterhoek en Liemers*. Reinhard Goltz uut Kiel schreef de bi'jdrege: *Ein Hauch von Rosen. Zwischen Strandhafer und Heidekraut. Versuche über die niederdeutsche Literatur von 1945 bis 1989*. Et boek wodt ofsleuten mit een persoonsregister op 'e behandelde schrievers.

Et boek kost f 21,50 en is bi'j de Schrieversronte te bestellen. Om et mar es in modern Stellingwarfs te zeggen: Een *must* veur iederiene die him of heur op wat veur meniere ok mit streektalschrieveri'je doende hoolt.

Stattewaschen. Een vertrouwd beeld uut et Stellingwarver boereleven
(tekening: D.K. Koopmans)

Lodewiek H.

Dagboekfragmenten 1989

Vrijdag 31 augustus. Elk jaor weer, as et 31 augustus is, bestormen me alderhaande gedaachten en herinnerings an vroeger. 31 Augustus was in mien jeugd, de eerste peer jaor nao de bevrijding, een grote feestdag, een dag dat iederiene vrij hadde. De oolde keuninginne, Wilhelmina, was dan jaorig en dat wodde overal vierd mit grote optochten, versierde straoten, volksspullegies veur kiender en grote meensken en aovens feestelik verlochte straoten, pleinen en gebouwen.

De 31e augustus van et jaor 1948 is een dag die 'k nooit vergeten zal. Die dag hadden we veur et eerst een toernooi van de drie legere schoelen op 'e Jouwer. Ik was anvoerder van oons schoelevoetbalelftal en mien maegien, Liesbeth, van et haandbalelftal van de maegies van oonze schoele. Mit voetballen wunnen we glaasriek van de Christelike en Eupenbaore Schoele, en ok de maegies wunnen heur beide wedstrieden dikke. Oonze meesters en juffers weren d'r blikber slimme verguld mit, want de volgende morgen op schoele mossen Liesbeth en ikke an et aende van et speulkertier veur et front van alle kiender bi'j de heufdonderwiezer op et bordessien veur de heufdingaank kommen. We wodden fielse teerd mit et winnen van de eerste pries, en omdat de meesters en de juffers vunnen dawwe zoe'n goeie prestaosie leverd en slimme sportief speuld hadden, kreeg iederiene die middag vrij van schoele. Wat een bliedschop, wat een wille, wat een gejuich! Winters hadden we wel es een middag iesvrij had, mar daj' veur zoks ok een vrije middag kriegen konnen, dat hadden we beslist niet docht, dat was een hiel onverwaachse verrassing veur oons.

Ja, Liesbeth en ikke, dat het een biezondere geschiedenis veur me west, en dat is et aenlik ok now nog altied een betien. Op iene keer nao het et eins altied "liefde op ofstaand" west en hewwe - op die iene keer nao, doe ik in de dadde en zij in de tweede klasse zat, - nooit kontakt mit mekaander had, mit mekaander speuld of praot. Nao die iene keer duste ik blikber niet meer. Et was krek as was ze té veurnaem, té mooi veur mi'j wodden, een beeld da'k op zoe'n hoog voetstok zet hadde da'k d'r zels niet meer naor rikken kon en misschien ok wel niet wol, bange dat dit prachtige, ideaole beeld an gruzels valen zol.

Liesbeth was et tweede kiend en de ooldste dochter van de direkteur van Douwe Egberts, Hessel de Jong, mar daor bin 'k pas laeter aachter kommen. Ik kende en bewonderde heur al van veurdawwe op 'e legere schoele kwammen. As kiend van zes, zeuven jaor zat ik zundags in de kärke tiedens de hoogmis meerstal naost mien pake van heiten kaante. Vier of vuuf baanken veur oons, ok ongeveer in de midden, zat vaeke een nogal deftige, staotige mevrouw mit een klein maegien naost heur. Et kiend hadde meerstal een oranje-bruun maanteltien an daor heur donkerblonde, haost altied daansende haor, vaeke in de vorm van piepekrollen, prachtig tegen ofstak. Meerstentieds ston ze rechtop op 'e voeteplaanke, legde heur heufd of aarm op heur memmen schoolder of keek andachtig en ni'jsgierig tussen de heufden van de meensken deur naor et altaor en de onbegriepelike meneuvels die de pestoor en de misdieners daor maekten. Een inkelde keer keek ze wel es aachteromme of ston ze ziedelings op 'e voeteplaanke. Dan kon 'k heur gezichien

zien, heur ogen, neuze en mond. Ze hadde donkere ogen, een neusien as een gliedebaentien en ze leek wel altied wille te hebben. Soms stak ze een haantien op, soms stak ze plaogende heur tongien naor me uut. Ik vun et een aorig en lief maegien en keek d'r al gauw elke zundag naor uut as ze ok weer in de karke wezen zol. Hoe as ze hiette en van wie as ze d'r iene was, dat wus ik niet en dat interesseerde me ok niet; ik vuulde me even gelokkig, omdat zij d'r ok was en een teken van herkenning gaf.

Op 'e legere schoele zag ik heur pas weer doe 'k in de dadde klasse zat en zij in de twiede. Deurdat de Duutsers de r.k. legere schoele an et Aachterom vodderd hadden om as kezerne te bruken, weren de kiender van oonze schoele deur de hiele Jouwer henne onderbrocht in leegstaonde lekalen van de aandere schoelen en in noodveurzienings. De eerste, twiede en dadde klasse zatten zodoende in et Tolhuus, veurhenne een schipperskefé mit een grote zael veur bi'jienkomsten, brulloften en perti'jen, die ok as et zo uutkwam as teniel- en bioskoopzael dienst dee. Dat Tolhuus ston vlak bi'j een brogge die de Zielroede en 't Zaand, et oolde binnenhaeventien van De Jouwer, van mekeer scheidde. 't Was een interessaant en levendig plakken om te zitten: et lossen en laeden van de tjalken, vracht- en vissersboten, de drokte van roei-, zeil- en moterboties, de schipswarf van Auke- en Eeltsjebaos op 'e bocht van de Zielroede daor de hiele dag klopt, haemerd, zaegd en last wodde, de kolehaandel van de Gebrs. Huisman tegenover en et park Heremastaote vlak aachter oons, de brogge die verscheiden keren daegs eupen en dichte mos en boven dat alles de stormvoegels, sternties en visdiefies die heur vlieg- en duukkeunsten boven et altied wriemelende waeter vertoonden onder altied wisselende lochten. Dit was veur mi'j echt et beeld van "Frieslaand-Waeterlaand".

September 1944, doe 'k in de twiede klasse zat, mossen we veur et eerst in et Tolhuus naor schoele. De eerste en twiede klasse hadden veurhenne nog bi'j mekeer in ien lekaal zeten, bi'j juffer Van der Meulen, die we vanwegen heur omvangriek aachterwark "Anne-Poem" nuumden. April '45 gong ik over naor de dadde klasse en kwam de twiede klasse bi'j oons in te zitten. Op zundag 15 april wodde De Jouwer bevri'jd, mar veurlopig mossen we nog naor schoele in et Tolhuus tot oons oolde schoelegebouw an et Aachterom hielendal uuthemmeld, opknapt en opni'j inricht wezen zol. We kregen een ni'je, jonge meester: Sjoerd de Jong, uut Huzum dat doe nog een dörpien even buten Liwwadden was. Meester De Jong was een enthousiaste en fleurige onderwiezer, veural in zingen en veurlezen was hi'j biezunder goed. In de twiede klasse zat een maegien dat mi'j deur heur fleurighied en vri'je maniere van doen opvul. Ze was goed in rekenen en tael, kon hiel mooi lezen en schrieven en prachtig zingen. Ze zat schieve veur mi'j, in de dadde riegel baanken van de raemkaante of rekend. Ze kwam me bekend veur, et was krek as kende ik heur al langer. Et duurde toch nog even veurda'k heur in mien geheugen weerommehaeld hadde: et maegien mit de piepekrollen, in et brune maanteltien, vier, vuuf baanken veur me in de karke, een peer jaor leden doe ik altied naost pake zat (de karkeplakken weren in tussentied al weer veraanderd). Et dee blieken dat ze Liesbeth hiette, Liesbeth de Jong. Liesbeth: wát een mooie naeme, een naeme die klonk as een klokke, een naeme, lieke prachtig as heur eigen stemmegien as ze praotte of zong. Ik dochte eerst dat

ze een dochter van oonze meester was, die hiette ok De Jong; mar nao wat rekenwark begreep ik dat de meester dan op zien vuufthende of zestiende jaor al trouwd wezen mos om heur heit wezen te kunnen, en dat leek me niet warschienlik.

Meester De Jong las oons veur uut *Afkes tiental* van Nynke van Hichtum en hi'j learde oons allerhaande ni'je lieties daor awwe veurhenne nog nooit van heurd hadden: *'k Zag twee beren broodjes smeren, Daar was een wuf dat spon, 't Loze vissertje, Daar was laatst een meisje loos*, en veural: *Het waren twee coninckskinderen, si hadden malkander so lief*; dat lied vun ik prachtig, ik wodde d'r hielendal waarm en koold van. Liesbeth, twie baanken schieve veur mi'j, zong mit heur zuvere, hoge stemmegien boven alles uut, ik kreeg d'r de koolde huvers van over de rogge. Somstieden keek ze even achteromme en lachte naor me of stak plaogende heur tongien uut.

Op een dag was ze niet op schoele. Neffens heur vrundinnegien Lucie, - ok al een De Jong, dochter van de banketbakker, - was ze thuus in de tuun van de schommel valen of sprongen doe die op 'n hoogsten was; ze hadde een bien breuken en lag now in et ziekenhuus in Sneek. We lazzen krek in die tied tiedens de leesles een boekien daor as een hiel wild maegien, Rosa, ok wel "Roos" nummd, een heufdrolle in speulde. Ok die brak een bien doe ze tiedens et speulen bi'j et overstikken van de straote niet uutkeek en deur een auto anreden wodde. Gelokkig kwam ze in et ziekenhuus "tot inkeer" en wodde ze van een "wilde Roos" een "rustige Rosa"; dat ze moech toch nog, wiels ze in et ziekenhuus lag, heur eerste kommunie doen. "Wilde Roos" dee me in heur doen en laoten vaeke daenken an Liesbeth, ok heur op 'e plaeties in et boekien ofbeelde gezichien leek een protte op dat van Liesbeth, vun ik. Dat lege plakkien in de baanke schieve veur me, dat vun 'k mar niks, ik miste et fleurige maegien mit et mooie haor en de prachtige stemme dat daor heurde te zitten. Ze zol nowtoch niet krek zoe'n braove, serieuze zeur an et wodden wezen as die vremde, ongeleuflike Rosa uut oons boekien?

Eindelijk, nao een weke of zesse, doe was ze d'r weer. Niks veraanderd, gelokkig, of et mos wezen dat ze de eerste peer daegen wat staoriger leup en wat minder hadde draefde as ze aandere al tied dee. Ik fleurde d'r zuver van op, et was krek as weren de uren op schoele d'r veur mi'j lochtiger en minder langdurig deur wodden. Ik besleut uut te zuken waor as ze woonde. Dat bleek in de Midstraote te wezen, argens nog veurbi'j de Jouvster toren. Wi'j mossen tegen de toren over linksof, de Simonstege in; daor achter lag oonze straote, wi'j woonden in et alderlaeste huus mit deur de ziedraemen een prachtig uutzicht over de weilanen en de "Appelhof" van boer Bouwhuus. Iene van de volgende daegen, doe we in de zangles weer et lied van de twie "coninckskinderen" zongen en we weer naor mekaander keken hadden, was ik zo driest heur nao schoele op te waachten - et was onder et middagschoft - en mit heur op te lopen, de Midstraote deur. Et was as leup ik in de wolken, zo bliede vuulde ik mi'j. Et was juni, de zonne scheen volop, et was heerlijk weer en alle voegelties zongen. Een protte hewwe niet tegen mekaander zegd, ik was zo goed as spraekeloos da'k dit zomar durfd hadde. Slimme schruten en gelokkig toegelieke speulde ik onder et lopen wat mit de kettens tussen de trottoirpaolties, die doe nog op verschillende plakken bi'j de Midstraote langes stonnen. Op een bepaold mement he'k heur bi'j de hand neu-

men en he'k zegd: "Ik bin bliede daj' weer op schoele binnen. Ik viene je hatstikke lief en wil laeter, as we groot binnen, graeg mit je trouwen." Ze keek me mit grote ogen vol in et gezichte en lachte een betien, mar zee veerder niks. Ik kreeg een kleur as vuur en perbeerde staemerende nog wat te zeggen, mar et leek wel as mien tonge beslist niet meer wol. Mit boonzend hatte leup ik stille mit heur veerder. Wat mos ik now veerder nog zeggen, now ze mi'j gien "nee" mar ok gien "ja" as bescheid geven hadde? Gelokkig kwam op dat mement heit langes op 'e fiets, van et meubelfebriek ok onderwegens naor huus; ik mos mar bi'j him achterop springen. Et redde me uut een muulike situaosie, mar toegelieke vun ik et ok spietig dat de zaeke mit Liesbeth now in et ongewisse bleef.

De volgende morgen op schoele bi'j et begin van et speulkertier kwam Liesbeth mit heur vrundinnegien Lucie op mi'j of en vreug: "Weej' nog wat aj' gister tegen mi'j zegd hebben?" Mit een vuurrood heufd en staemerende zee ik: "Nee, daor wee'k niks meer van." "Och, doe niet zo flauw, dat weej' nog best," vul Liesbeth een betien kwaod uut; mar ik draefde hadde vot om mit de aandere jongen te speulen. Waoromme mos ik dat nog es weer zeggen, et hadde me de veurige dag al muute genog kost. Dit was een zaeke allierend tussen heur en mi'j, wat hadde een aander daor mit van neuden? Mar toegelieke ha'k et gevulde da'k heur eins een betien verraoden en me zels niet biester flink gedreugen hadde. Vun ze me now aorig en hadde ze me gister eins "ja" as antwoord geven wild, of vuulde ze heur allierend mar interessaant tegen heur vrundinnegien over en hul ze me veur de mal?

Ik kwam d'r niet uut. Et rechtuut an heur vraogen zol de beste oplossing wezen, mar zo driest duste ik niet meer te wezen. De grote verwarring en schrutens die a'k now al twee keer tegenover heur vuuld hadde, die wol ik niet nóg es mitmaeken. Toch bleef ik heur hatstikke lief en aorig vienen. Mar et leek now as ston ze inienend een hiel aende van me of. Zi'j was eerlik west, ik hadde me d'r mit een leugen van of maekt; hoe kon 'k et ooit weer goed maeken? In de zangles leek et now krek as klonk et lied van de twee keuningskiender nóg weemoediger en droeviger as veurhenne. De riegels die nao de eerste tweeje volgden, kregen now veur mi'j een hiel eigen en nogal trieste betekenis:

*Het waren twee coninckskinderen,
si hadden malkander so lief.
Si conden byeen niet comen,
het water was veel te diep.
Wat deet si? Si stack op drie keersen,
als 's avonts het daghelicht sonck.
Och liefste, comt, swemt er over!
Dat deet 's conincks sone, was jonck.*

In de volgende koepletten komt d'r een oolde hekse die de keersies uitblaost, waardeur de jonge preens verdrinkt. De preensesse dot dan as het ze vreselike piene in et heufd en gaot buten de kesteelmuren "spanceren" (kuieren, een frisse neuze haelen). Ze gefeet een visser van de keuning opdracht de netten uut te gooien. Hi'j haelt de verdronken keuningszeune in zien netten omhogens en legt him in de arms van de keuningsdochter. "Si custe syn rode mont" en springt mit him et wae-

ter in, omdat ze zonder him niet langer leven wil.

Doe 'k zeuven was, wa'k al es een keer haost verdrongen; zwemmen kon 'k nog altied niet, allierend een betien op zien honties ("de boereploons" nuunden we dat). Liesbeth redden as ze in et waeter vul of as ze heurzels (vanwegen mien leugen???) verdrinken wol, daor was dus beslist gien kiek op, dat zol ok weer grandioos mis gaon. Heur veur een auto of peerdekarre weggrissen of heur verdedigen tegen jongen die heur plaogden, dat zol nog te doen wezen, al wa'k dan beslist gien vechtersbaos. Mar ok dit laeste bleek al gauw iedele hope te wezen, want as de jongen heur te nao kwammen, verkocht Liesbeth heur een schop tegen et gat of tegen de schenen dat de traonen heur in de ogen scheuten; en van alle maegies kon ze et hadste draeven, dat een ongelok bi'j et overstikken van de straote, daor was al liekemin vule kaans op. Nee, Liesbeth was niet uut te poetsen, die ston heur mannegien of vrouwgien wel. Ze was vrundelik en aorig veur iederiene, mar ok keihad as dat neudig was. Allierend op schoele, in rekenen en tael, in biologie en tekenen wa'k heur deurgaons de baos. As et ooit weer hielendal goed wodden zol tussen oons beiden, dan zo'k wel wat slimme biezunders veur heur presteren moeten. De kaans dat dat ooit gebeuren zol, leek liekewel biezunder klein.

(Volgende keer veerder)

Harmen Houtman

Mien laeste weens

"Et is mien weens om rap te starven,
om vot te gaon van jim, dit plak,
om mit mien geest et lichem te verlaoten,
waor iens mien liefd' en rust in stak.

Ik wil niet meer, verteerd deur piene,
verdweeld deur 't ien of aander medesien,
waachten op 't onzekere, vere aende
in een bedde achter een gedien.

Ik wil niet meer, half meens deur 't lieden
of sloemerende deur een sterke prik,
kiekende naor een traoge, stille klokke
en zukende naor mien eigen 'ik'.

Ik wil as zi'j, die ze verheuren,
die 't aende weensken, al een tied,
ik wil as zi'j, waor ze naor luustren,
waor een diepe slaop de uitkomst biedt.

Dit is mien weens, mien allerlaeste,
hi'j is niet groot en duurt mar kot;
mien geest zal altied leven blieven,
ik bin bi'j jim, ok al bin ik vot."

(Dit is mien weens, et zal him wezen,
ik weet nog niet, wanneer 'k et vraog,
waor de jaoren now nog vliegen,
kun ze doukies drokken as een zwaore laog'.)

Wiebe Nijboer

1940 - 1945 : Wat was waar?

Oons dörp, Noordwoolde, wodde op 12 april 1945 bevri'jd. Niet vaeke in mien leven heb ik zoe'n overweldigende en intense ervering mitmaekt. In *Aanpakken* van 2 meie 1990 heb ik daor wat over schreven.

Staorigan nao april nam et leven zien gewone loop. Now, in oonze tied, komt meer en meer et verwiet op, dat wi'j doe hiel weinig oge hadden veur et oorlogsleed van een boel meensken. Ik geleuf wel dat wi'j nao de oorlog oogkleppen op hadden: de blik veuruut, niet achteromme kieken naor al die vervelende en aekelige dingen, an de slag veur de "wederopbouw van Herrijzend Nederland". Zeker in vergelieking mit de tegenworige humane, "psychologische" tied gavven wi'j doe een betien ommedaenken an b.v. de onderdukers; de huusholings die onderdukers in huus hadden; de dwangarbeiders; de peer meensken die uut de konsentraosiekaampen weeromme kwammen; de meensken die nog onwis weren over et lot van een familielid; de mem die weken, maonden lange naachten, naachten wakker schrikt van voetstappen die ze heurt of daenkt te heuren: zol et oonze zeune wezen die thuuskomt? An et wark was et motto.

Toch was dat niet hielemaole waor, want d'r bin wel herdaenkings organiseerd. Bi'jveurbeeld op et karkhof bi'j de greven van de bemanning van et "vliegende fort" dat bi'j de Dwasvaort daele kommen was. (Op 'e ulo mossen we nog haostig et Ingelse volkslied zingen leren). En in de zoemer was d'r et grote bevri'jdingsfeest, mit een optocht en een echte jury, spullegies en wedstrieden op et sportveld en zokke dingen. Wat mi'j daor et beste van bi'jbleven is, is et veurval dat de middags op et sportterrein gebeurde; dat het diepe indrok maekt.

De herdaenkingsrede wodde uitspreuken deur meester Van der Snoek, et heufd van de dörpsschoele. Ik hebbe nooit goed begrepen waarom hi'j daorveur vraogd was. 1) Genoeg aanderen konnen dat ok wel, docht ik. De spreker mos vanzels wel de dörpsienhied vertegenwoordigen. In et onkarkelike Noordwoolde voldee doomnee Wiersma daor niet goed an; en die hadde al spreuken bi'j de "vliegeniers" op et karkhof. Een kommenist kon ok niet. Lichtkaans dat Van der Snoek, die pas in 1944 in oons dörp kommen was, nog et meest neutraol was. Hi'j hadde nog niet de handicaps van een plaetselik verleden; de veursprong van de butenstaonder dus.

Meester Van der Snoek hul dus zien toespraoke en hi'j dee dat niet zomar glad en kleurloos. As et mi'j goed heugt begon hi'j mit de minne krisissaoren van veur de oorlog. Ik geleuf dat ik de strekking van wat hi'j daornao zee nog aorig weergeven kan. Et was, zee meester Van der Snoek, dan ok wel te begriepen dat vule boeren wel positief weren over de Duutse bezetting, want de kaans zat d'r in dat ze et aorig beter kregen. Mar, zee de spreker, niet allienig onder de boeren, mar ok onder de arbeiders weren d'r hiel wat, die niet ofwiezend tegenover de Duutsers stonnen. "HET IS NIET WAAR". Krachtig en hiel dudelik verstaonber veur et pebliek

kwam dit felle pertest vanof de tribune. Ik schrok me dood. Dit kon niet. Dit mocht niet. Ie konnen toch zomar niet bi'j zoe'n gelegenhied de spreker in de rede valen. We weren d'r toch allemaole om te herdaenken en om feest te vieren en weren et daor toch mit mekere over iens. Waorum mos dat now vernield wodden! Et veurval spoekte zo in mien heufd omme, dat ik mar kwaollik meer weet hoe et veerder gong. Van der Snoek maekte zien verhael wel of en daornao vierden we feest, docht ik.

Nog altied intrigeert mi'j dit incident. Now bruuk ik even wat grote, zwaore woorden, mar dat mement markeert veur mi'j de breuk tussen de bezettingsjaoren en de ni'je tied. Mien eerste reaktie past nog hielendal bi'j de oorlog: stille holen, je niet oppeneren, we bin et iens want wi'j hebben iene gemienschoppelijke vi'jaand. Dit pertest, uutreupen veur een groot pebliek, was een soort eupening naor de vri'je mieningsutering, naor demokraotische bewustwodding. Veur mi'j was et ni'j, anders. Mar et kan best wezen dat de meeste grote meensken gewoon de draod van veur 1940 weer oppakten.

De man van et pertest zol dat laeste zeker bestreden hebben. Misschien zol hi'j zegd hebben: an oons de toekomst, wi'j strieden veur een ni'je, rechtveerdiger maatschoppi'je. In 1946 zol bliken doen dat et mit zien toekomst wel goed zat. De man die meester Van der Snoek ofbekte was Johannes Mooi, in 1945 veurman van de kommenisten in West-Stellingwarf. Honderden meensken leesden al *De Waarheid* en weren lid van de *Eenheidsvakcentrale (EVC)*.

In 1946 weren d'r drie keer verkiezings: in meie veur de Twiede Kaemer en veur de Staoten en in juli veur de gemienteraod. De eerste keer kreeg de C.P.N. 15% van de stemmen: bi'j de dadde, veur de gemienten dus, mar liefst 19%. In zien eigen gebied (de Ni'jewegen en et Westerse- en Oosterseveld) kreeg Mooi 64% van de stemmen. As dat niet een persoonlike triomf was! Veur of in 1949 keerde hi'j him van de C.P.N. of en gong veerder as "onafhankelijk socialist" (eerst nog Socialistische Unie). Mooi is ereburger van West-Stellingwarf wodden.

Blift over de hamvraoge: wie hadde geliek, Van der Snoek of Mooi; of anders zegd: wat was waor en wat was niet waor? Op et punt van de boeren hadde Van der Snoek niet ongeliek, docht ik. D'r wodde bi'j oons thuis over "Landbouw en Maatschappij" praot, de veuroorlogse boerebeweging mit stark nationaal-socialistische sympathieën. Mar dat laeste was veur de meensken doe niet altied even dudelik. De beweging speulde in op 'e ontevredenhied onder de boeren. Mit burenen bin heit en mem een keer naor een laanddag west, ik miene in Oost-Stellingwarf. Mem vertelde d'r laeter wel over. Wat ze daor zeden en deden was ze niet goed bekommen. "Wi'j vuulden oons daor niet bi'j thuis," zee mem.

En wat de arbeiders angaot gaf ik Johannes Mooi et veurdiel van de twiefel, mar argementen had ik eins niet.

We geven eerst wat ciefers over een slimme vorm van duutsgezindhied. Bi'j de Twiede Kaemerverkiezings van 1937 2) haelde de N.S.B. (Nationaal-Socialistische Beweging) in Oost-Stellingwarf 2,9% en in West-Stellingwarf 1,2%, veerder in Friesland totaal 1,7% en in Drente 8,6%. Oost-Stellingwarf is koploper van de

hiele Zuudoosthoeke. Een goeie verklaoring van et waaromme zal muulik wezen. D'r zal invloed vanuut Drente west hebben. De buurgemienten daor zatten hoge. Daor staot weer tegenover dat Opsterlaand him mit 1,3% niks antrekt van de buren (Merum 6,5% en Norg 12%).

Hiel belangwekkend is et materiaol dat R.H. van Mourik 3) uutzocht en bewarkt het. Hi'j gefit et tal leden van de N.S.B. per gemiente. 4) Oost-Stellingwarf hadde 84 en West-Stellingwarf 34 leden. Et verschil tussen Oost en West is hier nog groter. Mar Oost-Stellingwarf staot niet meer ienzem bovenan in de Zuudoosthoeke. In verholing tot et tal bewoners zit de gemiente Et Vene lieke hoge en Opsterlaand even leger. Et mooiste van de gegevens van Van Mourik is, temeensen in et verbaand van et veurval in Noordwoolde, dat de beroepen van de N.S.B.-ers ok bekend binnen.

Even veur de goeie odder: Mooi en Van der Snoek kregen spul over de vraoge hoe duutsgezind bepaolde bevolkingsgroepen in 1940 weren. Lid wezen van de N.S.B. gong vanzels vule en vule veerder. Van Mourik gefit niet et antwoord op die vraoge, mar hi'j komt d'r in de buurt. En ik daenke dat et haost niet meugelik is om d'r nog dichterbij te kommen. Et volgende is een citaot van Van Mourik, veur dit doel wat anpast:

NSB-ers in de Stellingwarven, naor beroepen:

	<u>O'warf</u>		<u>W'warf</u>	
	<u>abs.</u>	<u>% v. tot. aant.</u>	<u>abs.</u>	<u>% v. tot. aant.</u>
- Agrarische zelfstandigen = boeren	38	45,2	8	23,5
- Arbeiders	26	30,0	7	20,6
- daarvan landarbeiders, knechten/melkers	22	26,2	0	0
agrarisch karakter totaal		71,4%		23,5%

Een peer dingen springen d'r slim uut; dat is veural et agrarisch kerakter van de N.S.B. in Oost-Stellingwarf. Dat is weer veerweg et hoogste ciefer in de Zuudoosthoeke. (Opsterlaand as twiede mit 58,9%). Et grote verschil tussen Oost en West vaalt ok now weer op. Van Mourik wist op aktieve en fanetieke boereleiders in Oost. Veur de ooldere lezers zal "meester Jan" grif nog een begrip wezen.

En dan et punt waor et oons om te doen was: niet allienig boeren mar ok arbeiders weren lid van de N.S.B. Wat Van Mourik schrift liegt d'r niet omme: "De N.S.B. kreeg relatief veel aanhangers onder de groep van arbeiders". (blz. 78)

De waarhied van Johannes Mooi komt hiel wif te staon, dat is dudelik. Appat is nog wel dat d'r in West-Stellingwarf gien boerearbeiders lid weren. Dat liekt et niet beter te maeken veur Mooi, want hi'j zat omme zels in de rietvlechteri'je. Et was wel zo dat hi'j een man was die veur de arbeiders in et algemien opkwam. Mar hi'j zal et gevuligste west hebben veur smetten op zien eigen anhang. En we hebben hierveur al konstateerd dat dat C.P.N.-stemmers en E.V.C.-leden weren. En et liekt veur de haand te liggen, dat de niet-laandarbeiders (in Noordwoolde veural de stoelemaekers) daor de overhaand in hadden. Vandaor die negatieve inschatting over de waarhied van Mooi.

Mar op dat punt kun we bi'j verrassing nog even een schim van een "deus ex machina" op et teniel opvoeren en wel in de persoon van J. de Koning, as sociaolgeograaf onbekend mar des te meer as AR/CDA-menister. De Koning schrift in een rappot over Noordwoolde 5) op blz. 41: "De C.P.N. vindt haar anhang hoofdzakelijk onder de bewoners der "Velden", met name onder de landarbeiders". En even veerderop: "Het N.V.V. heeft zijn leden vooral onder de rietbewerkers, de E.V.C. meer onder de landarbeiders". Slim verrassende uitspraoken, mar let wel: et gaot om meer en minder. En De Koning schreef dit in 1954.

Et kan mien oordiel over "waor of niet waor" niet meer ommebugen. Mar et maekt et wel begriepeliker, annemeliker, ja veur mien gevuul zels sympathieker dat Johannes Mooi veur *zien* meensken opkwam.

Veur de laeste keer weeromme naor de vraoge: wat was waor. Lichtkaans zegt een historicus: op basis van disse gegevens meug ie daor gien antwoord op geven. As gewone ameteur zeg ik: meester Van der Snoek hadde geliek. Mar wat is geliek? De volkswieshied en ok "de poletiek" hebben et over geliek hebben en geliek kriegen. Meester Van der Snoek is gien ereburger van West-Stellingwarf wodden.

Noten.

1. As vuuftienjaorige ston ik buten al die grote-meenske-zaeken.
2. C.B.S.
3. R.H. van Mourik: *Bezettingstijd en NSB in Zuidoost-Friesland*; in de bundel *Tussen goed en fout*, Franeker, 1986.
4. Et gaot hier om de leden van de NSB-kring Zevenwouden. De leden wodden op "maandlijsten" bi'jholen tot juni 1944. Van alle 584 leden bin de naemen van 548 weeromme vunnen.
5. J. de Koning: *Rapport betreffende de achtergronden van het sociaal-cultureel vormingswerk in Noordwolde*, Leeuwarden, 1954. De originele meniere waorop Johannes Mooi over dit rappot De Koning de oren wusken het en alle aandere toestaanden om et rappot henne, bieden stof veur wel een hiele *Ovend*.

Daegelikse dinkies

In de regel gao ik ien keer in de weke naor Wolvege om bosschoppen te doen en dan kom ik ok gauw es in de winkel, waor a'k mien kleren altied kope. Ik bin daor vaaste klaant, dat de man van de winkel en ik kennen mekeer goed. We meugen allebeide nogal graeg praoten, zodat we 't altied wel een half uurtien, drie kertier roer holer. We beginnen meerstal mit et weer.

Et was krek et aende van de dreugte die we vandezoemer had hebben, we hadden al een peer bujjen had, en die dag wi'jde et een halve storm. Hi'j hadde de deure van de zaeke eupen staon en de bladboel wi'jde zo de winkel in. "Ik bin al drie keer an 't zoegen west," zee hi'j, mar ik bin toch bliede mit dit weer, want mit die hittegolf was et me te waarm en mien tuun is zo dreuge wodden, dat de appelen perebomen laoten et blad now al valen en de appels en peren bliieven klein. Ik hebbe een oolde, dikke boom midden in de tuun staon en die zocht warschienlik alle waeter onder de appel- en perebomen weg. Ok in de netuur heerst et recht van de sterkste. De jongen die wel es in mien appel- en perebomen huusholer, zullen et van 't jaor niet treffen."

"Zo," zee ik, "hej' wel es jongen in de appels en peren? Dan moej' krek zo doen as die doornee. Die hadde in zien tuun een pereboom staon mit biezendere lekkere peren, mar as de doornee ze plokken zol, dan hadden ze him al veur west en dat begon him slim te verdrieten. Hi'j zee tegen zien vrouw: Ik zal ze wel kriegen. Dat hi'j hong een bottien in de boom en daor ston op: God zicht alles. De aandere morgen weren de peren weer vot en d'r hong een aander bottien in de boom en daor ston op: Mar Hi'j verradt oons niet!"

"Dat was mooi," zee oonze winkelman, "zo weet ik een verhaeltien van een pestoor. Et is waor gebeur. Die pestoor woonde in de buurt van Losser en zien naeme was Osse." "Hé," zee ik, "die naeme kwam vroeger bi'j oons in de Westhoek ok wel veur en in Stienwiek is een hotel Osse." "Ja," zee de winkelman, "daor moet et familie van west hebben. Die pestoor was een man van de netuur en hi'j was ok streuper. Dat zal wel niet vaeke veurkommen dat doornee's en pestoors streupers binnen. Mar disse was et dus wel. Hi'j luste warschienlik graeg wild.

Mar streupen mag vanzels niet, et is wettelik verbeuden. Dat as oonze pestoor et veld in gong, hadde hi'j altied een grote zwatte maantel an en een riem omme. En as hi'j dan een haeze uut een strik haelde, stopte hi'j him onder de maantel, dee de knopen dichte en deur de riem zakte de haeze niet naor onderen. Mar de gehaaidste streuper wodt altied wel een keer pakt. Oonze pestoor ok. "Doe die maantel es uut," kommedeerde de veldwaachter. "Dat zoj' wel willen," zee oonze pestoor, "mar ik hoeve me hier niet uut te kleden." "Aj' die maantel niet uuttrekken, dan sleep ik je veur de rechter," zee de veldwaachter.

Dus oonze pestoor mos veur de rechter kommen, mar hi'j wodde netuurlik vri'j spreuken, want de veldwaachter hadde ja nooit een haeze zien. Dat al mit al was de lange zwatte maantel veur oonze pestoor een mooi hulpstok bi'j et streupen.

Melkerstied. Een prentien vol herinnerings an vroeger.
(tekening D.K. Koopmans)

Column

Meensken die niet tegen griezelen kunnen, kun de radio now et beste mar even uutzetten, want dit wodt een griezilverhael. Rasechte Stellingwarver horror. Want et gruwelike ni'js is dat de Stellingwarvers groot geveer lopen. In et diepste geheim wodt d'r de laeste daegen overlegd op 'e gemientehuzen in Wolvege en Oosterwoolde wat d'r daon wodden moet om an een verschrikkelijke ramp te ontkommen. En ze zitten mit de hanen in et haor. Ze kommen d'r niet uut en de Stellingwarvers lopen mit de dag meer geveer om op een ienzem plakkien deur een ofzichtig moonster opvreten te wodden.

Et begon allemaole een goeie weke leden. Meensken die in de buurt van et Fochteler Vene woonden, heurden op een naacht een alderheiselikst gejoel. Aangstanjaegend! Een hatverscheurend brullen. Doodsbenauwd scheuven de meensken de grundels op 'e deuren en trillende zatten ze te luustren. Wat was d'r in godsnaeme loos in et Fochteler Vene? Pattie ooldere meensken hadden et over weerwolven. Aanderen kwammen mit et oolde verhael over de Pietermannen op 'e lappen. Oolde verhaelen die ze via overlevering van heur paken en beppen wel es heard hadden. Pietermannen. Waetergedochten mit lange griepaarms, die eertieds veural in de Kuunder huushullen en in schiemerdonker half boven waeter kwammen en een visker die niks in de smiezen hadde of een klein kiend dat te dichte bi'j 't waeter kwam mit ien van de griepaarms bi'j de aankels greep, in iene hael et waeter in trok en onder waeter alle bloed d'r uut zeug. Et volk van De Fochtel sidderde en luusterde naor de oolde verhaelen en naor et goelende brullen dat uut et vene kwam. En et bleef niet bi'j de Fochtel.

Een dag laeter deuken dezelve verhaelen op in Peperge. Meensken die vreselike malle geluden heard hadden die uut de Lendevallei kwammen. En weer een dag laeter heurden meensken in Ni'jtriene etzelde schorre geraos uut de Scheene kommen. Et onbekende wezen hadde him in percies drie daegen over de hiele Stellingwarven verspreid. Van et Fochteler Vene in et oosten tot et Scheene-gebied in et westen.

En doe kwammen de eerste bloedstollende verhaelen van meensken die wat zien hadden! Een laete autorieder op 'e Pieter Stoevezaandweg zag onder Spange wat uut de Rotterige Miente kommen. De man kon op et pelisiebero in Wolvege nog krek zien verhael doen, veurdat hi'j mit hatklachten naor et ziekenhuus brocht wodden mos. "Een veurhistorisch gedrocht," haffelde de man, "wel een meter groot en et hipte op 'e achterpoten. En et raosde zo walgelike mal." Doe gong de man van zien stokkien en wodde de ziekenauto in scheuven.

Veur de volgende waorneming moe'n we weeromme naor De Fochtel. Een vleizig vrommes daore uut de buurt ree op 'e fiets bi'j et vene langes doe d'r inienend een donkere gedaante uut de polleboel sprong en heur van de fiets perbeerde te trekken. Deurdat de vrouw op een snorfiets ree en nog krek et benul hadde om et motertien an te trekken, kon ze an de veurpoten en de maelende kaeken van et wezen ontkommen. "Et was een soort saurus van wel aanderhalve meter," zee de vrouw laeter bibberende op et pelisiebero in Oosterwoolde. "En hi'j

raosde zo mal, de huvers gaon me d'r nog van over de leden. En as hi'j de bek los dee, kwam d'r een lange tonge uut en reuk et naor zwevel."

En doe verdwenen d'r an de lopende baand honnen en katten en d'r wodden knienen onder de knienekappen weghaeld en kiepen uut de kiepehokken. Hier en daor wodden laeter wat bonkies, haor en veren vunnen. Een peer gewoepste kerels gongen mit geveer veur eigen leven op onderzuuk uut en brochten meer dood as levend verslag uut an de pelisie en de poletieke mannen van Stellingwarf. En die vergeerden now al drie daegen en weten niet hoe ze et ni'js brengen moeten, want ze willen gien paniek.

Ik viene dawwe d'r niet langer mit waachten kunnen, veurdat d'r dooien valen. Et gruwelike ni'js is dat Stellingwarf overspuuld wodt deur de levensgeveerlike Stellingwarver brulpodde, een moonster dat duzend keer geveerliker is as zien breurtien, de Friese brulkikker. As d'r niet gauw wat gebeurt, dan gaon we d'r allemaole an. Dit is een noodkreet. Friezen, help oons! Aanders kan dit wel es et laeste Stellingwarver vertellegien wezen.

Veurlezen veur Omroep Friesland op 30 augustus 1990.

Klaas Knillis' Hofstra / Wilfrid Speekenbrink

een lichte neiging tot

naost
light-verse
coca-cola light
amstel light
peter stuyvesant light
halvamel light
philips light
durex light
vonhoff light

en zels
chappi honnebrokken light

heerde ik
now ok al van
grunneger laid

Klaas Knillis' Hofstra

de blote waorhied

naekend achter mien bero
op een kaele stoel
schrief ik mien gedichten

kael is mien riem
naekend mien gedichten

Stelling

Vandeweke het Stelling weer es mit vrouw Friesema praot. Now ja, eins was et eersomme en het vrouw Friesema een schoffien tegen Stelling anpraot. Ze kwammen mekeer integen op 'e Heufdstraote in et Centrumdörp, doe de iene van de woensdagmiddagmark ofkwam en de aander krek in die richting gong. Stelling kan beslist niet goed mit heur overwegens, om et mar zachies uut te drokken. Eerliker, mar niet zo aorig, is om te zeggen, dat Stelling eins mar een grote hekel an dat vrouweens het. En et ligt misschien drekt nog niet zo an heurzels, as wel an heur naeme Friesema. Stelling het now ienkeer een verrekte hekel an alles wat ok mar een betien op et Fries liekt of d'r naor rokt. Een peer letters Fries in de naeme mag dan nog hennegaon, zoas Feensma of Van Riezen, mar aj' jow mit Friesema schrieven, dan heur ie eins in de Stellingwarven niet meer thuus. Blijf dan in alle goedighied an de ere kaante van de Middelste Dam.

"Ha jo it al heart?", begon vrouw Friesema heur zang. "Ik heure zoveule," bromde Stelling niet zo botte vrundelik van onder zien zwatte snor uut. "Mar zeg et mar, wat zo'k neffens jow heurd hebben moeten?" "Dat wy yn it Sintrimplak no ek in Hans Wiegelstrjitte krije." "En waaromme mag dat wel vanneuden hebben?" zee Stelling, die et Fries wel verstaot, al is et dan liever niet zo percies as uut de wat klein, mar scharp uutvalen mond van disse diep-friezinne. "Wol, it sit sjesa, doe't Wiegel minister fan Ynlânse Saken wie, hat hy der foar soarge dat de Stellingwerven by Fryslân bleaun binne. Dêr hat doe in wjeryndieling west, en doe hat hy it foarkommen kinnen dat it ynwennertal fan Fryslân te lyts wurde soe as hy ea ris kommissaris fan dy perveensje wurde soe."

As Stelling et al niet docht had. Overal zit altied weer de poletiek achter en niet zelden et eigenbelang. Dat was vroeger zo, now, en zal in de toekomst wel niet anders wezen. Mar vrouw Friesema was nog niet klaor. Ze rattelde deur: "en hja bin ek fan doel om de beide Sintrumplakken fan de Stellingwerven in Fryske namme te jaan. It wurdt dan Easterwâlde en Wolvegea, krekt sa as radio Fryslân dy plakken konsekwint neamt yn de nijs- en waarberjochten." Ze wus werachies wel, dat ze Stelling daor diepe mit in et hatte trof, mar now kon et deurgaon veur ni'js in plak van mit opzetzin.

Stelling leut et allemaole evenpies deur him henne gaon en vuulde dat et him méér raekte as de hiele kwessie van Irak en al die ere vremde lanen daor in et midden-oosten. Vrouw Friesema kon best es geliek hebben of et binnen niet al te lange tied kriegen, want d'r zitten ok wel wat kleine Hoesseins daor in Liwwadden. Hebben ze Berkoop ok al niet mit meensken uut die hoeke van de wereld overvalen willen?

"Aj' al geliek hebben, dan beginnen wi'j weer an de vri'je naosie van de Stellingwarven te warken," leut Stelling weten. "Die malle jongen die zoks vroeger wel es perbeerd hebben, bin misschien wel te betied west." En doe leup Stelling deur naor de mark om een peer ni'je klompen te kopen. As et neudig is, bruuk ik die misschien nog wel es op een aandere maniere as om op te lopen, docht hi'j bi'j himzels, doe hi'j weer op huus an gong. Een Hans Wiegelstrjitte zee vrouw Frie-

sema. De man kan et zels niet iens vlot uutspreken. En Wolvegea is niet etzelde as Wolvege, krek liekemin as Oosterwoolde Easterwâlde is. Hi'j zol d'r toch es mit Feenstra over praoten as die d'r eins wel goed an dee om elke weke veur die imperialistische radio Fryslân op te treden. Op die meniere pakken ze de kopstokken van de Stellingwarven daor in Liwwadden now alvaaste in. Gelokkig, dat vrouw Van et Hof dat op 'e tied inzien het. Zit d'r misschien ok teveule Fries in de naeme Feenstra? De tied zal et leren, al is et dan misschien wel te laete.

Doe Stelling thuis kwam en et verhael an Femmegien vertelde, zee ze: "Weet ie wel mit wie aj' trouwd binnen? Al is et dan mar mien veurnaeme, die ok mit de F van Frieslaand begint." "Gommes, nog an toe," docht Stelling, "dan bin ik al meer as dattig jaor waarschouwd west." Mar hi'j zee: "Ik perbeer eventies mien ni'je klompen uut." De linker is stokkend gaon, doe hi'j daor al te hadde mit op et spit sleug om de geite te verstikken.

